

KRIMINĀLATBILDĪBA PAR VALSTS ROBEŽAS NELIKUMĪGU ŠĶĒRSOŠANU *CRIMINAL RESPONSIBILITY FOR THE ILLEGAL CROSSING THE STATE BORDER*

Aivis Trukšāns

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, aivis130@inbox.lv, Rēzekne, Latvija
Zinātniskā vadītāja: *Aija Jermacāne Mg.iur. docente*

Abstract. *The author of the publication, selected the topic “Criminal responsibility for the illegal crossing the State border” for his publication. The subject of the publication is important, because in the search for better quality of life, a large number of immigrants try to enter the European Union illegally. The purpose of the publication is to explore and clarify what forms of criminal liability exist when crossing the national border illegally and what is the problem of criminalization in the process. The following tasks were highlighted for drawing up the publication: to study clarification of the concept of the State border in connection with criminal responsibility for illegally crossed State border; to carry out an analysis of procedural issues in pre-trial criminal proceedings and judicial proceedings. Conduct a penal policy analysis, determination of the problems of application of penalties.*

Keywords: *border, crossing, state.*

Ievads

Pēdējo gadu laikā liels imigrantu skaits cenšas nelikumīgi iebraukt Eiropas Savienībā cerot iegūt labāku dzīves kvalitāti. Latvija šajā gadījumā tiek izmantota, kā tranzītvalsts, kā rezultātā šķērsojot Latvijas valsts robežu, nelikumīgie imigranti var nokļūt jebkurā Šengenas zonas valstī, dodoties darba un labākas dzīves apstākļu meklējumos. Pārsvārā valstis, uz kurām imigranti izvēlas doties ir Vācija vai Polija, jo šajās valstīs pastāvošie likumi ir vislabvēlīgākie imigrantiem.

Pētniecības darba mērķis ir izpētīt un noskaidrot, kādi kriminālatbildības veidi pastāv nelikumīgi šķērsojot valsts robežu un kāda ir kriminālatbildības piemērošanas problemātika šajā procesā.

Pētniecības darba sastādīšanai tika izvirzīti sekojoši uzdevumi: pētīt valsts robežas jēdziena skaidrojumu saistībā ar kriminālatbildību par valsts robežas nelikumīgu šķērsošanu; veikt procesuālo jautājumu analīzi pirmstiesas kriminālprocesā un tiesvedībā. Veikt sodu politikas analīzi, sodu piemērošanas problēmjautājumu noteikšanai.

Pētnieciskais darbs tika sastādīts viena mēneša laikā. Pētniecības darba izstrādes procesā autors pielietoja sekojošas pētnieciskā darba izstrādes metodes: salīdzinošā metode, vēsturiskā metode, analītiskā metode, sistēmiskā metode, gramatiskā metode, semantiskā metode, teleoloģiskā metode.

Valsts robežas nelikumīgas šķērsošanas jēdziens

Kā izprast robežas jēdzienu? Robeža var būt tik daudz dažādas lietas. Vienkāršākais veids, kā izprast robežas jēdzienu, ir domāt par to kā līniju, kas daļa divas dažādas teritorijas. Bet robežai nebūtu jāsadala divas nacionālas valstis. Minot robežas jēdzienu, var runāt arī par provinču robežām starp dažādiem pilsētas rajoniem. Robežoties var arī daudz mazākos mērogos, piemēram, robežas starp mājas iekšpusi un ārpusi (sienas, durvis, logi), starp segumu un ielu (apmalēm), vai starp ķermeņa iekšpusi un ādu (*Schimanski, 2016*).

Normatīvajos aktos nav noteikts jēdziens “Valsts robežas nelikumīga šķērsošana”. Valsts robežsardzes amatpersonu kompetenci un rīcību Valsts robežas nelikumīgas šķērsošanas gadījumu konstatēšanā nosaka Valsts robežsardzes iekšējie normatīvie akti un Eiropas Savienības normatīvie akti.

Krimināllikuma 284. pants paredz atbildību par valsts robežas nelikumīgu šķērsošanu, kas atzīstams par mazāk smagu noziegumu. Nodarījuma objekts ir pārvaldības kārtība, nodrošinot Latvijas Republikas valsts robežas režīma ievērošanu. No objektīvās puses valsts robežas nelikumīgu šķērsošanu raksturo aktīvas darbības, proti, valsts robežas šķērsošana – visu veidu satiksme un pārvietošanās pāri valsts robežai. Kriminālatbildība iestājas, ja minētās darbības ir nelikumīgas – tās izdarītas bez attiecīgu institūciju atļaujas un neatļautā vietā (*Krastiņš, Liholaja, Niedre, 2009.*).

Līdz 2013.gada 31.martam kriminālatbildība pēc Krimināllikuma 284.panta bija paredzēta par valsts robežas tīšu nelikumīgu šķērsošanu, ja tā izdarīta atkārtoti gada laikā, par pirmo nelikumīgas robežšķērsošanas reizi paredzot administratīvo atbildību (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 194.1 panta otrā daļa (2003.gada 11.decembra likuma redakcijā) (*Krimināllikums, 284.p.; Latvijas Republikas Augstākā tiesa, 2016.*).

Krimināllikuma 284.pantā ir noteikta kriminālatbildība par Valsts robežas nelikumīgu šķērsošanu. Šim pantam ir divas daļas. Pirmajā daļā ir noteikta kriminālatbildība par valsts ārējās robežas tīšu nelikumīgu šķērsošanu, bet otrajā daļā par valsts ārējās robežas tīšu nelikumīgu šķērsošanu, ja to izdarījusi personu grupa vai izmantojot transportlīdzekli, vai neievērojot noteikto ieceļošanas aizliegumu Latvijas Republikā. Krimināllikuma 284.pantā ir arī pirmajā prim daļā, ir noteikta kriminālatbildība par valsts robežas tīšu nelikumīgu šķērsošanu, ja to izdarījusi persona, kurai ir noteikts izceļošanas aizliegums no Latvijas Republikas. Par panta pirmajā daļā paredzētā pārkāpuma izdarīšanu soda ar īslaicīgu brīvības atņemšanu vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu. Panta otrajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums atzīstams par mazāk smagu noziegumu un panta sankcijā paredzētie soda veidi ir brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

Kā noteikts Krimināllikuma 7.panta pirmajā daļā, noziedzīgi nodarījumi iedalāmi kriminālpārkāpumos un noziegumos. Noziegumi iedalāmi šādi: mazāk smagi noziegumi, smagi noziegumi un sevišķi smagi noziegumi.

Mazāk smaga nozieguma kategorijā iekļauti noziegumi atkarībā no vainas formas un no attiecīgā panta vai panta daļas sankcijā paredzētā brīvības atņemšanas soda maksimālās robežas. Attiecīgi mazāk smags noziegums ir tīši (ar nodomu) izdarīts noziegums, par kuru Krimināllikumā paredzēta brīvības atņemšana uz laiku, ilgāku par trim mēnešiem, bet ne ilgāku par trim gadiem (ieskaitot). Mazāk smags noziegums ir arī nodarījums, kas izdarīts aiz neuzmanības un par kuru Krimināllikumā paredzēta brīvības atņemšana uz laiku, ilgāku par trim mēnešiem, bet ne ilgāku par astoņiem gadiem (*Krastiņš, Liholaja, 2015.*). Šajā gadījumā tas pats ir attiecināms uz Krimināllikuma 284.panta pirmajā prim daļā noteikto sodu.

Krimināltiesību normas izveidotas no divām sastāvdaļām - dispozīcijas un sankcijas, kas ietvertas Krimināllikuma sevišķajā daļā.

Par dispozīciju sauc to normas (panta) daļu, kas satur tajā paredzētā noziedzīgā nodarījuma jēdzienu un sastāva pazīmes, savukārt sankcija nosaka soda veidu un mēru par šo noziedzīgo nodarījumu. Dispozīcijai izšķir četrus veidus – vienkārša, aprakstoša, norādes (atsauces) un blanketa dispozīcija. Var arī izdalīt tādu dispozīcijas paveidu kā jauktā jeb kombinēta dispozīcija, kura satur blanketas un vēl kādas dispozīcijas pazīmes (*Krastiņš, Liholaja, Niedre, 2008.*).

Pēc autora domām, Krimināllikuma 284.pantā saskatāma jaukta dispozīcija. Tas secināms pēc tādām pazīmēm, ka šī panta pirmā daļa ir vērsta uz noziedzīgā nodarījuma tīšu izdarīšanu, kur ir norādīta subjektīvā puse, bet otrajā daļā dispozīcija ir uzskatāma par aprakstošu, jo tajā ir aprakstītas pamatzīmes.

Atbilstoši Tiesu informācijas sistēmā (TIS) pieejamajai statistikai pēc Krimināllikuma 284.panta 2013. gadā notiesātas 5 personas, 2014. gadā - 5 personas, 2015. gadā – 88 personas, 2016. gadā - 124 personas, 2017.gadā - 62 personas, 2018.gadā - 46 personas, bet 2016.gadā

(laika periodā līdz 30.04.2019) - 2 personas. Tādējādi secināms, ka nelikumīga robežas šķērsošanas tendence samazinās. Nelikumīgai robežas šķērsošanai ir sezonāls raksturs, jo pamatā šis noziedzīgais nodarījums tiek izdarīts siltajā gadalaikā. Tas ir tādēļ, ka nelikumīga personu pārvietošanās pāri valsts robežai pārsvarā tiek veikta personu grupā ar gariem pārgājieniem un mērojot tālu ceļu personām nakts ir jāpavada zem klajas debess.

Kriminālatbildības piemērošanas problēmas valsts robežas nelikumīgas šķērsošanas gadījumos

Lai varētu runāt par kriminālatbildības piemērošanas problēmām valsts robežas nelikumīgas šķērsošanas gadījumos, ir jāizprot Krimināllikuma 284.pantā minētā noziedzīgā nodarījuma sastāvs.

Noziedzīga nodarījuma sastāvu veido ar visu likumā paredzēto objektīvo un subjektīvo pazīmju kopums, kas ir nepieciešams un pietiekams, lai kaitīgu darbību vai bezdarbību atzītu par noteikta veida noziedzīgu nodarījumu (*Krastiņš, Liholaja, 2015.*).

Šajā gadījumā uzmanība jāpievērš noziedzīga nodarījuma subjektam, kas ir fiziska un pieskaitāma persona, kura līdz nozieguma izdarīšanai ir sasniegusi četrpadsmit gadu vecumu, izņemot subjektu, nevar atzīt tādu trešās valsts valstspiederīgo vai bezvalstnieku, kurš ierodas Latvijā ar mērķi prasīt bēgļa vai alternatīvu statusu.

Šāds alternatīvs statuss ir patvēruma meklētājiem. Patvēruma likuma 1.panta 9.punktā noteikts, ka patvēruma meklētājs ir trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas šajā likumā noteiktajā kārtībā ir izteicis vēlmi iegūt bēgļa vai alternatīvo statusu robežšķērsošanas vietā pirms ieceļošanas Latvijas Republikā vai jau atrodoties Latvijas Republikas teritorijā, līdz brīdim, kad noslēdzies administratīvais process par viņa iesniegumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu.

Tieši šī statusa (patvēruma meklētāja statusa) “priekšrocību”, trešās valsts valstspiederīgie vai bezvalstnieki pielieto valsts robežas nelikumīgas šķērsošanas gadījumos. Praksē ir bijuši vairāki gadījumi, kad trešās valsts valstspiederīgos vai bezvalstniekus aiztur nelikumīgi šķērsojot robežu un šajos gadījumos, bez pamatota iemesla tiek prasīts patvērums Latvijā. Šādos gadījumos, trešās valsts valstspiederīgie vai bezvalstnieki, pārzinot Eiropas Savienības politisko situāciju patvēruma jomā, atsevišķos gadījumos var izvairīties no Krimināllikuma 284.pantā noteiktā soda, iegūstot patvēruma meklētāja statusu.

No pastāvošās tiesu prakses ņemot vērā cilvēka pamattiesības, un Eiropas Savienības nostāju, tiesa diezgan bieži atbrīvo patvēruma meklētājus, nogādā un izmitina patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā “Mucenieki”, kur personas atrodas līdz nolēmuma pieņemšanas brīdim. Patvēruma meklētāju izmitināšanas centrs “Mucenieki” nav slēgtā tipa iestāde, kur arī rodas problēma. Bieži vien patvēruma meklētāji izbēg no šī centra vēl pirms tā, kā ir stājies spēkā galīgais nolēmums un ir izskatīta patvēruma meklētāja lieta. Šādos gadījumos, attiecīgajiem patvēruma meklētājiem nav iespējams izsniegt nolēmumu, kā arī nolēmumā noteikto nevar izpildīt, jo patvēruma meklētājs ir patvaļīgi atstājis patvēruma meklētāju izmitināšanas centru.

Patvēruma likuma 6.panta ceturtajā daļā noteikts - ja persona vēlmi iegūt bēgļa vai alternatīvo statusu ir izteikusi Pārvaldei, Valsts policijai vai Ieslodzījuma vietu pārvaldei, tās nekavējoties, ne vēlāk kā triju darbdienu laikā, sazinās ar Valsts robežsardzi, lai patvēruma meklētājs varētu iesniegt iesniegumu (*Patvēruma likums, 2015.*). Tādējādi secināms, ka nelegālie robežas šķērsotāji jau atrodoties ieslodzījuma vietā, var iegūt iespēju tikt izmitinātiem patvēruma meklētāju un izmitināšanas centrā, tādējādi iegūstot iespēju atstāt centru un Eiropas Savienības teritorijā uzturēties nelegāli.

Arī “LV portāla” rakstā par Nelikumīgu valsts robežas šķērsošanu ir teikts, ka, lai arī veiktie robežas drošības stiprināšanas pasākumi ir samazinājuši nelegālās imigrācijas plūsmu caur Latviju, personu pārvadātāji meklē jaunas un sarežģītākas metodes personu nelikumīgai

pārvietošanai, piemēram, mēģina iesaistīt Valsts robežsardzes amatpersonas, **ļauņprātīgi izmanto patvēruma iespēju**, bezvīzu režīmu u. c. (*Balode, Dambe, 2018.*).

Pēc autora domām šāda iespēja būtu jāliedz, lai nerastos situācijas, kad persona, atrodoties ieslodzījuma vietā, var rast iespēju nonākt patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā un pēc tam to patvaļīgi pamest un turpināt Eiropas Savienībā uzturēties nelegāli.

Pievēršoties noziedzīgā nodarījuma subjektīvajai pusei, jāmin, ka nelikumīgu valsts robežas šķērsošanu var izdarīt tikai ar tiešu nodomu. Kā tiešs nodoms jāizprot to, ka persona apzinās, ka izdara darbības, kas izpaužas nelikumīgā valsts robežas šķērsošanā, un vēlas tā darīt. Valsts robežas šķērsošana nav atzīstama par nelikumīgu, ja tā notikusi maldināšanas dēļ vai piespiedu kārtā (nepārvaramas varas apstākļos), kā arī pastāvot galējai nepieciešamībai (neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanas gadījumos, izglābtu cilvēku nogādāšanai utt.) (*Krastiņš, Liholaja, 2015.*).

Izvērtējot tiesu praksi krimināllietās, secināms, ka pārsvarā personas tīši šķērso valsts robežu ar mērķi nokļūt kādā no Eiropas Savienības valstīm lai tur iegūtu darbu vai pieprasītu patvērumu, Latviju šajā gadījumā izmantojot kā tranzītvalsti.

Pastāv arī atšķirīga prakse piemērojot Krimināllikuma 284.pantu, saucot personu pie kriminālatbildības. Prakse ir atšķirīga, jo ir dažādi procesa virzītāju (šajā gadījumā prokuroru) viedokļi. Pārsvarā viedokļi dalās divos variantos. Pirmajā variantā kriminālprocess ir uzsākts un notiek kriminālvajāšana. Savukārt otrajā variantā kriminālprocess ir uzsākts, bet kriminālvajāšana nenotiek līdz brīdim, kad persona zaudē patvēruma meklētāja statusu. Tādējādi lēmums par kriminālvajāšanu tiek ietekmēts ar tādiem apstākļiem, kādā veidā un kad attiecīga persona iesniedza iesniegumu par bēgļa vai alternatīvo statusu piešķiršanu Latvijas Republikā. Atšķirība uz jautājumu (kad?), ir tāda, vai tas tika izdarīts uzreiz pie ieceļošanas, vai brīdi, kad persona aizturēta par nelikumīgu uzturēšanos valstī, vai par viltotu dokumentu izmantošanu ieceļošanai. Tādējādi šāda veida gadījumos personas visbiežāk izsaka vēlēšanos pēc patvēruma procedūras ierosināšanas ar mērķi kavēt izraidīšanas procedūru.

Turpmākajā situācijas attīstības gaitā atkārtojas iepriekš minētais, kad patvēruma meklētāji tiek ievietoti patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā, un nesagaidot galīgo nolēmumu, aizbēg no centra.

Krimināllikuma 284.pants un noteikto papildsodu piemērošana

Krimināllikuma 284.panta sankcija bez brīvības atņemšanas paredz arī piespiedu darbu un naudas sodu, tomēr piespiedu darbs un naudas sods ārvalstniekiem praktiski nav piemērots. (*Krimināllikums, 284.p.; Latvijas Republikas Augstākā tiesa, 2016.*). Šie soda veidi galvenokārt netiek piemēroti, jo, piemēram, piespiedu darbu šādos gadījumos reāli izpildīt nav iespējams. Tiesu prakses pamatā pilngadīgajiem ārzemniekiem piemēro tikai brīvības atņemšanas sodu un papildsodu izraidīšana no Latvijas Republikas. Naudas sods netiek piemērots pamatā tāpēc, ka apsūdzētajiem nav naudas līdzekļu, lai to samaksātu.

Krimināllikuma 43.pantā noteikts papildsods “izraidīšana” un “ieceļošanas aizliegums”. Tomēr to piemērošanas regulējums neatbilst efektīvai izraidīšanas politikai un prevencijai, kāda tā paredzēta Atgriešanas direktīvā.

Pastāv noteiktas situācijas, kādēļ netiek piemērots papildsods “izraidīšana” un “ieceļošanas aizliegums”:

- saskaņā ar Krimināllikuma 43.panta otrajā daļā noteikto izraidīšanu no Latvijas Republikas var piemērot tikai kopā ar brīvības atņemšanu vai naudas sodu, nosakot ieceļošanas aizliegumu uz laiku no trīs līdz desmit gadiem. Taču pamatojoties uz Krimināllikuma 43.panta pirmo daļu papildsods piespiedu izraidīšana nav obligāts, tādējādi izpētot Tiesu informācijas sistēmā (TIS) pieejamos datus šis soda veids reti tiek piemērots tiesu praksē;

- ieceļošanas aizlieguma noteikšana iespējama vienīgi kopā ar papildsodu - piespiedu izraidīšanu no Latvijas Republikas; turklāt to var noteikt uz laiku no 3-10 gadiem, kas neatbilst Atgriešanas direktīvas 11.panta 2.punktā rekomendētajam termiņam (*Krimināllikums, 284.p.; Latvijas Republikas Augstākā tiesa, 2016.*).

Atgriešanas direktīvas 11.panta 2.punktā noteikts, ka ieceļošanas aizlieguma ilgumu nosaka, pienācīgi ņemot vērā katra konkrēta gadījuma visus attiecīgos apstākļus, un tas principā nepārsniedz 5 gadus. Tomēr tas var pārsniegt piecus gadus, ja trešās valsts valstspiederīgais rada nopietnus draudus sabiedriskajai kārtībai, sabiedrības drošībai vai valsts drošībai (*Par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, 2008.*).

Skatoties tiesu praksē, sodu noteikšana ārvalstniekiem par nelikumīgu robežšķērsošanu raksturīga ar to, ka galvenais faktors brīvības atņemšanas soda termiņa izvēlē bijusi nevis Krimināllikuma 35.panta otrajā daļā noteikto soda mērķu sasniegšana, bet gan faktiskais aizturēšanas un apcietinājuma laiks, maksimāli pietuvinot to laika periodam līdz sprieduma pasludināšanai. Piemērotie sodi nav bijuši atkarīgi ne no konstatēto noziedzīgā nodarījuma kvalificējošo apstākļu (grupa), ne atbildību mīkstinošo un pastiprinošo apstākļu esamības. Attiecībā uz ārvalstniekiem praktiski ir neiespējama arī apsūdzētā personību raksturojošu faktū konstatēšana, īpaši vienkāršotā procesa ietvaros (*Krimināllikums, 284.p.; Latvijas Republikas Augstākā tiesa, 2016.*).

Latvijas Sodū izpildes kodekss neparedz papildsoda - piespiedu izraidīšanas no Latvijas Republikas – izpildes atlikšanu; ja persona izraidīta Imigrācijas likumā noteiktajā kārtībā (*Latvijas Sodū izpildes kodekss, 1970.*), tad vairs nepastāv sprieduma pārskatīšanas iespējas apelācijas un kasācijas instances tiesā, jo krimināllieta jāizbeidz, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 377.panta 7.punktu (*Krimināllikums, 284.p.; Latvijas Republikas Augstākā tiesa, 2016.*). Izraidīšanas kārtība no Latvijas Republikas ir noteikta Latvijas sodū izpildes kodeksa 146. un 147.pantā. Tāpat arī Imigrācijas likuma 50³.pantā ir norādīts, ka Valsts robežsardze organizē un veic ārzemnieku piespiedu izraidīšanu (*Imigrācijas likums, 2002.*). Attiecībā uz ārzemnieku izraidīšanas kārtību attiecināmi arī Ministru kabineta 2011.gada 21.jūnija noteikumi Nr. 454 "Noteikumi par ārzemnieka piespiedu izraidīšanu, izceļošanas dokumentu un tā izsniegšanu" (*Noteikumi par ārzemnieka piespiedu izraidīšanu, izceļošanas dokumentu un tā izsniegšanu, 2011.*).

Pamatojoties uz iepriekš minēto, pēc autora domām ir nepieciešams apsvērt Krimināllikuma 43.pantā noteiktā papildsoda "ieceļošanas aizliegums" termiņa (no trīs līdz desmit gadiem) samazināšanu, lai tas atbilstu atgriešanas direktīvā noteiktajam ieceļošanas aizlieguma termiņam. Jo uz šo brīdi Krimināllikuma 43.panta otrās daļas esošā redakcija nav piemērojama, ņemot vērā Atgriešanas direktīvas 11.panta 2.punktā noteikto.

Runājot par papildsoda izceļošanas aizliegums piemērošanu, jāmin arī tas, ka Krimināllikumā nav noteikts vai ieceļošanas aizliegums piemērojams tikai attiecībā uz Latvijas Republiku vai uz visām Šengenas zonas valstīm. Lai rastu atbildi uz šo jautājumu ir, jāpievērš uzmanība Imigrācijas likuma 63.panta piektajai daļai. Šajā likuma pantā noteikts - ja ārzemniekam par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu piespriests papildsods - izraidīšana no Latvijas Republikas, Valsts robežsardzes amatpersona viņu iekļauj sarakstā, nosakot tiesas spriedumā norādīto ieceļošanas aizliegumu (*Imigrācijas likums, 2002.*). Tādējādi secināms, ka minētais papildsods ir attiecināms uz Latvijas Republiku.

Analizējot iepriekš minēto, jāsecina, ka papildsodu attiecinot tikai uz Latvijas Republiku rodas problēma ārzemniekam ieceļojot Šengenas robežas teritorijā caur citu Šengenas valsti (ne Latviju), veicot ārējo robežkontroli sistēmā netiks uzrādīts ieceļošanas aizliegums. Tādējādi personai ir brīva iespēja nokļūt Latvijā, jo personai nokļūstot Šengenas zonas, darbības teritorijā nebūs nepieciešams iziet iekšējo robežkontroli. Tādējādi ir apgrūtināti veikt šī papildsoda izpildes kontroli.

Pēc autora domām šāda veida problēmas novēršana ir atkarīga no izbaukšanas rīkojumos vai lēmumos norādītā, attiecīgi vai šāda veida dokumentos tiek noteikts ieceļošanas aizliegums arī attiecībā uz Œengenas teritorijā esošajām valstīm. Norādi uz to, ka ieceļošanas aizliegums attiecināms arī uz Œengenas teritorijas valstīm, ir nepieciešams norādīt normatīvajos aktos. Rodoties šāda veida situācijām būtībā personām būtu piemērojams Krimināllikuma 312.pantā noteiktais, kurā ir paredzēta atbildība par izvairīšanos no soda izciešanas. Šajā situācijā tā būtu izvairīšanās no ieceļošanas aizlieguma. Lai šo soda veidu piemērotu atliek vienīgi konstatēt personas uzturēšanos Latvijas Republikā.

Secinājumi un priekšlikumi

1. Latvijas normatīvais regulējums neparedz valsts robežas nelikumīgas šķērsošanas jēdziena skaidrojumu. Vienīgā norāde uz to, kur meklējams valsts robežas nelikumīgas šķērsošanas jēdziena skaidrojums ir Valsts robežsardzes iekšējie normatīvie akti un Eiropas Savienības normatīvie akti. Rakstot darbu autors nonāca pie jēdziena skaidrojuma pētot zinātnisko literatūru, kur Krastiņa U., Liholajas V., Niedres A. grāmatā - "Krimināltiesības. Sevišķā daļa." ir minēts Krimināllikuma 284.panta jēdziens. Pēc autora domām, šis jēdziens būtu jāiekļauj Krimināllikumā.
2. Līdz 2013.gada 31.martam kriminālatbildība pēc Krimināllikuma 284.panta bija paredzēta par valsts robežas tīšu nelikumīgu šķērsošanu, ja tā izdarīta atkārtoti gada laikā, par pirmo nelikumīgas robežšķērsošanas reizi paredzot administratīvo atbildību (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 194.¹ panta otrā daļa). Uz šo brīdi pastāvošā Krimināllikuma 284.panta redakcija salīdzinājumā ar iepriekšējo, ir grozīta uz stingrāku. Pēc autora domām būtu jāturpina noteikt stingrākus sodus, protams ņemot vērā Eiropas Savienībā pastāvošās normas, nelikumīgas valsts robežas pārkāpumu gadījumos, tādējādi veicinot šādu gadījumu skaitu samazināšanos. Nepieciešams uzlabot arī šī procesa izskatīšanas laikā esošos procesuālos jautājumus, kā piemēram, pieņemot lēmumu par aizturētā ārzemnieka nogādāšanu Patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā, ievieojot personas slēgta tipa iestādē lai novērstu tādas situācijas, kad līdz personas lietas izskatīšanas brīdim persona patvaļīgi atstāj patvēruma meklētāju izmitināšanas centru un turpina nelegāli uzturēties Eiropas Savienībā.
3. Analizējot darbā minēto, autors uzskata, ka ir nepieciešams samazināt Krimināllikuma 43.pantā noteiktā papildsoda "ieceļošanas aizliegums" piemērošanas termiņus. Uz šo brīdi Krimināllikuma 43.pantā esošā papildsoda "ieceļošanas aizliegums" piemērošanas termiņš neatbilst Atgriešanas direktīvā noteiktajam termiņam. Tādējādi ir pamats šādu grozījumu veikšanai, kā rezultātā Krimināllikumā noteiktais atbilstu Eiropas Savienības normatīvajos aktos noteiktajam un, lai šo papildsodu būtu iespējams pielietot atbilstoši Eiropas Savienībā noteiktajam normatīvajam regulējumam.

Izmantotā literatūra un avoti

1. *Imigrācijas likums* (31.10.2002.). LR likums ar groz. līdz 31.12.2019. <https://likumi.lv/doc.php?id=68522>, sk. 02.05.2019.
2. *Krimināllikums* (17.06.1998.). LR likums ar groz. līdz 31.12.2019. <https://likumi.lv/doc.php?id=88966>, sk. 05.04.2019.
3. *Latvijas Soduzpildes kodekss* (23.12.1970.). LR likums ar groz. līdz 21.12.2017. <https://likumi.lv/doc.php?id=90218>, sk. 02.05.2019.
4. *Noteikumi par ārzemnieka piespiedu izraidīšanu, izceļošanas dokumentu un tā izsniegšanu* (21.06.2011.). LR Ministru kabineta noteikumi Nr.454 ar groz. līdz 20.05.2017. <https://likumi.lv/doc.php?id=232351>, sk. 03.05.2019.
5. *Par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi* (16.12.2008.). Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/115/EK. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/Lv/TXT/?uri=CELEX:32008L0115>, sk. 30.04.2019.

6. *Patvēruma likums* (17.12.2015.). LR likums ar groz. līdz 01.06.2017. <https://likumi.lv/ta/id/278986-patveruma-likums>, sk. 29.03.2019.
7. Balode, I., Dambe, A. (11.04.2018.). *Nelikumīga valsts robežas šķērsošana*. <https://lvportals.lv/skaidrojumi/294723-nelikumiga-valsts-robezas-skersosana-2018?fbclid=IwAR27wkAtgvlAfT1IBMfJi3p34fZg45gazO0okZuTfuY5Yy7-lehkoECpJsU>, sk. 02.05.2019.
8. Krastiņš, U., Liholaja, V. (2015). *Krimināllikuma komentāri, pirmā daļa (I-VIII¹ nodaļa)*. Rīga: Tiesu nama aģentūra. 320 lpp.
9. Krastiņš, U., Liholaja, V., Niedre, A. (2008). *Krimināltiesības. Vispārīgā daļa*. Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu nama aģentūra. 504 lpp.
10. Krastiņš, U., Liholaja, V., Niedre, A. (2009). *Krimināltiesības. Sevišķā daļa*. Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu nama aģentūra. 866 lpp.
11. Latvijas Republikas Augstākā tiesa (2016). *Tiesu prakse krimināllietās par valsts robežas nelikumīgu šķērsošanu (Krimināllikuma 284.pants) un ES Tiesas judikatūra imigrācijas ierobežošanas jomā*. <http://at.gov.lv/lv/judikatura/tiesu-prakses-apkopojumi/kriminaltiesibas>, sk. 29.03.2019.
12. Schimanski, J. (2006). Crossing and Reading: Notes Towards a Theory and a Method. *Nordlit*,10(1), pp. 41-63.
13. Schimanski, J. (2016). *What is a border figure?* Retrieved 28.03.2019 from <https://bordercult.hypotheses.org/tag/concepts>

Summary

While looking at the concept of a non-legislative crossing of the State border, the author concluded that the Latvian regulatory framework does not provide for an explanation of this concept. The only reference to where the passage of illegal crossing of the State border is sought is the internal regulatory enactments of the State Border Guard and European Union legislation. In writing, the author came to terms of the concept of studying the scientific literature, where Krastina U., Liholaya V., Reed A. - Criminal law. Special part. 'The concept of Article 284 of the Criminal Law is mentioned. In the author's view, this concept should be incorporated into the Criminal Law.

As previously mentioned by the author, until 31 March 2013, criminal liability under Article 284 of the Criminal Law was intended for the intentional illegal crossing of the State border, if it was recommitted within a year, with administrative responsibility for the first illegal crossing (Section 194.1, second paragraph of the Latvian Code of Administrative Violations). The wording of Article 284 of the existing Criminal Law has been revised to a stricter level compared to the proposed text. In the author's view, stricter penalties should continue to be imposed, taking into account, of course, existing rules in the European Union, in cases of illegal State border infringements, thereby reducing the number of such cases. It is also necessary to improve the procedural issues at the time of the examination of this process, such as taking a decision regarding the transfer of a detained third-country national to the accommodation centre for asylum seekers, in order to prevent such situations where, until the hearing of a person's case, the person is fleeing the asylum accommodation centre.

In the analysis of the work, the author considers that it is necessary to consider the time limits for the application of the additional sentence referred to in Article 43 of the Criminal Law. When looking at the regulatory framework of the European Union, it is concluded that the period of application of the “prohibition of entry” supplementary sentence in Article 43 of the Criminal Law does not correspond to the time limit set out in the Return Directive. Therefore, there is a basis for such amendments, which would result in the compliance of the Criminal Law with the regulatory framework of the European Union and in making it possible to make full use of this additional sentence.